

OTKA pályázati eredmény a Magyar Táncművészeti Főiskolán

Az OTKA Bizottság 2010. január 13-ai döntése alapján a **Magyar Táncművészeti Főiskola kutatócsoportja** (vezetője: Bolvári-Takács Gábor PhD, főiskolai tanár; szenior kutatók: Major Rita tanszékvezető főiskolai tanár, Fuchs Livia főiskolai docens; kutatók: Macher Szilárd egyetemi docens, Nagy Péter Miklós PhD, adjunktus, Gara Márk tanársegéd) által 2009. szeptember 29-i határidővel benyújtott, K 81672 nyilvántartási számú, *A magyar színpadi táncművészet történetének forrásai* című pályázata 4 év futamidőre (2010-2013) 15.888.000,- Ft támogatást nyert. A pályázat szakmai háttérintézménye a Magyar Táncművészeti Főiskola Tánctudományi Kutatóközpontja.

A kutatás célja, hogy különböző megközelítésekkel és időhatárok között, alapkutatás-jelleggel érjen el tudományos eredményeket a színpadi táncművészet hazai története forrásainak feltárásában és feldolgozásában. A kutatáson belül az alábbi témacsoportok különülnek el (időrendi sorrendben):

1. A magyar színpadi tánc történet forrásai a korabeli tudósítások, kritikák, esztétikai jellegű viták, értekezések tükrében (18-19. század)
2. A színpadi táncművészet hatása a hazai egyházi kultúrára: a táncról folyó morális vita (1900-1944)
3. A színpadi táncművész-képzés magyarországi intézményesülésének első negyedszázada (1937-1961)
4. Az Állami Balett Intézet 1958-60 között végzett évfolyamai tagjainak művészi pályaképe
5. Az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet Táncarchívuma egyes leltározatlan és feltáratlan hagyatékainak feldolgozása

A kutatás módszerei: levéltári forráskutatás, irattári forráskutatás, statisztikai adatok összegyűjtése, bibliográfiai kutatás, vizuális dokumentumok feltárása, visszaemlékezések és oral history.

Az egyes témakörök részletezése:

ad 1. A magyar színpadi tánc történet forráskutatásában régóta aktuális és fontos feladat lenne a **sajtóanyagok** feltárása. A korabeli tudósítások, kritikák, esztétikai jellegű viták, értekezések tükrében a korszak tánc története mélyebb összefüggéseiben tárulhat fel a kutató előtt. Eddig nem történt meg a magyar tánckritika teljes értékű feltárása, így a jelen kutatás megkísérli összegyűjteni és a további kutatás számára hozzáférhetővé tenni a korai magyar tánckritika forrásait. A kutatás kezdőpontja a magyar sajtó kezdetével függ össze, végpontja pedig a kiegyezés éve, 1867.

ad 2. A **táncról folyó morális vita** számos átalakuláson ment át az évszázadok folyamán. Ebben az – egyébként az ókori eredetű – polémiában az egyik legjelentősebb változás a reformáció volt, amely több lényegi ponton átalakította a táncról szóló morális diskurzust. Ennek egyik következményeként a felekezetek többsége (katolikus, evangélikus, református) markáns álláspontot kialakítására törekedett a táncval kapcsolatos morális kérdésekben. Mind a táncellenes, mind a táncpárti diskurzus retorikai eszköztára jelentősen kibővült, átalakult. Az érvtípusoknak, az érvelési módoknak ez a sajátos kavalkádja a későbbi évszázadokban is tovább folytatódott. A táncról szóló vita egészen a 19. századig, illetve és a 20. század első feléig aktuális téma maradt: a korszak morálteológiáját erősen tematizálta. A kutatás tárgyát az 1900-1944 közötti periódus magyarországi anyaga képezi. A vizsgálódás korpuszát morálteológiai értekezések, zsinati határozatok, ediktumok alkotják.

ad 3. A hazai művészettörténeti, tánc történeti, politikatörténeti és neveléstörténeti kutatások az intézményes **színpadi táncművészeti oktatás** történetével eddig csak felületesen és érintőlegesen foglalkoztak. Ugyanakkor a többi művészeti ágban már évtizedekkel ezelőtt komoly kiadványok jelentek meg. A jelen pályázatban a színpadi táncművész-képzés magyarországi intézményesülésének első negyedszázadát kívánjuk feldolgozni. Ennek intézményi szakaszai: 1937-50: *Magyar Királyi Operaház Balettiskolája*; 1945-52: *Színház és Filmművészeti Főiskola Táncfőtanácsa*; 1949-50: *Táncművészeti Iskola*; 1950-61: *Állami Balett Intézet* működésének első szakasza az alapító igazgató, Lőrinc György vezetése alatt. A felsorolt intézmények történetéről forrásfeltáráson alapuló monográfia még nem készült.

ad 4. Az **Állami Balett Intézet** (ma: Magyar Táncművészeti Főiskola) 60 éves története ma már történelmi távlatokból vizsgálható. A táncos szakmai élete körülbelül 25 év, és a „pillanat művészetének” szolgálóiról igen kevés kézzelfogható adat marad fenn. A műfaj elmúlt évtizedeinek kimagasló személyiségeiről is csak minimális a nagyközönség számára elérhető dokumentum, és ennek oka többek között az, hogy a művészek általában nem dokumentálják saját életüket. A kutatási cél a 2000-ben megkezdett kutatások folytatása, amelynek eredménye volt „*A tánc csillagai lettek*” című tanulmány- és dokumentumkötet, amely az Állami Balett Intézet első, 1954-ben végzett évfolyama tagjainak életútjaival foglalkozik. A következő vizsgált csoportok az 1958-ban és 1959-ben végzett évfolyamok (egy egységként), majd a Pécsi Balettet megalakító 1960-as évfolyam, amelyekben a magyar tánc történet szempontjából kimagasló jelentőségű személyiségek végeztek.

ad 5. Az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet **Táncarchívuma** nemzetközi szinten is jelentős szakgyűjtemény és információs központ. A tudományos alaptervekenységet a szisztematikus gyűjteménygyarapítás, a megszerzett dokumentumok őrzése, állagmegóvása, a rendszeres kiállítás-rendezés, az információszolgáltatás és a kutatószolgálat jelenti. A Táncarchívum legnagyobb jelentőségű egysége a **hagyatéki állomány**, amelyben közel kilencven táncos, koreográfus, tánc-történész anyagait találni, kéziratoktól a kottákig, tárgyi emlékektől fotóalbumokig, zömmel ömlesztett, feldolgozatlan formában (pl. Bordy Bella, Eck Imre, Forgách József, Harangozó Gyula, Havas Ferenc, Imre Zoltán, Lakatos Gabriella, Lőrinc György, Milloss Aurél, Molnár István, Nádasdy Kálmán, Nirschy Emília, Pór Anna, Rábai Miklós, Róna Viktor, Szentpál Olga, Vályi Rózsi stb.). A hagyatékok feldolgozásához az archívumban sem megfelelő számú munkatárs, sem megfelelő anyagi eszköz nem áll rendelkezésre. A pályázatban ezt a hiányt kívánjuk csökkenteni.

Bolvári-Takács Gábor